

Sygn. akt II KK 132/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Siwek

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 20 maja 2022 r. w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **M. B.**

skazanego wyrokiem łącznym

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 27 października 2021 r., sygn. akt IX Ka (...),

w zaskarżonej części utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 12 kwietnia 2021 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

W części wstępnej wyroku łącznego z dnia 12 kwietnia 2021 r., wydanego przez Sąd Rejonowy w P., sygn. akt II K (...), wskazano, że M. B. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w G. z dnia 11 sierpnia 2005 roku, sygn. akt V K (...), za czyn z art. 178a § 1 k.k., na karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych po 10 złotych każda, którym orzeczono roczny zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych, a w dniu 26 maja 2010 roku wykonano karę grzywny;
2. Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 maja 2014 roku, sygn. akt II (...), za czyn z art. 278 § 1 k.k., popełniony w dniu 12 lipca 2013 roku, na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz grzywnę w wymiarze 50 stawek dziennych po 10 złotych każda, w dniu 3 lutego 2017 roku wykonano karę grzywny, postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 28 marca 2018 roku zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, w dniu 26 września 2019 roku wykonano karę pozbawienia wolności;
3. Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 października 2017 roku, sygn. akt IV K (...), za czyny z art. 278 § 1 k.k., na karę 3 lat pozbawienia wolności, za czyny z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., na karę 1 roku pozbawienia wolności, łącznie na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którym orzeczono solidarnie naprawienie szkody wobec pokrzywdzonych;
4. Sądu Rejonowego w P. z dnia 14 lutego 2020 roku, sygn. akt II K (...), za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

W tenorze przedmiotowego wyroku Sąd Rejonowy w P. orzekł:

1. w pkt I, na podstawie art. 572 k.p.k. *a contrario* do art. 85 § 1 i § 2 k.k., umorzył postępowanie w zakresie orzeczeń opisanych w pkt 1 i 2 komparycji wyroku;
2. w pkt II, na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym „przed dniem 24 czerwca 2020 r.”, połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami w sprawach o sygn. akt: IV K (...) oraz II K (...) i orzekł wobec M. B. karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;
3. w pkt III rozstrzygnięcie w zakresie orzeczonego solidarnie naprawienia szkody wobec pokrzywdzonych opisanego w pkt 3 komparycji wyroku, pozostawił do odrębnego wykonania;

4. w pkt IV, na podstawie art. 63 § 1 k.k. i art. 577 k.p.k., na poczet kary pozbawienia wolności orzeczonej w pkt II wyroku zaliczył skazanemu okres dotychczas wykonanej kary pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt IV K (...);
5. w pkt V I VI orzekł w przedmiocie kosztów procesu.

Apelację od ww. wyroku Sądu Rejonowego wniósł obrońca skazanego, zaskarżając to orzeczenie „w części dotyczącej orzeczenia o karze, tj. w zakresie punktu II (obejmującego wyroki wskazane w punktach 3 i 4 sentencji wyroku)”.

Skarżący zarzucił rażąco niewspółmierność kary polegającą na wymierzeniu skazanemu M. B. kary łącznej 4 lat pozbawienia wolności z pominięciem okoliczności przemawiających za zastosowaniem zasady pełnej absorpcji przy połączeniu kar jednostkowych i niezasadne zastosowanie przy orzekaniu zasady asperacji.

Zarzucając powyższe, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zastosowanie zasady pełnej absorpcji i wymierzenie skazanemu kary w wymiarze najwyższej kary jednostkowej, tj. kary 3 lat przy połączeniu kar orzeczonych wyrokami w sprawach IV K (...) i II K (...), opisanymi w punktach 3 i 4 sentencji wyroku Sądu Rejonowego w P..

Sąd Okręgowy w W. – po rozpoznaniu apelacji obrońcy – utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. w zaskarżonej części (pkt 1) i orzekł w przedmiocie kosztów postępowania odwoławczego (pkt 2 i 3).

W dniu 18 marca 2022 r. (data prezentaty) do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego od ww. wyroku Sądu Okręgowego w W.. Wyrok ten został zaskarżony w całości na korzyść skazanego M. B..

Skarżący zarzucił rażąco i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji nie rozpoznał z urzędu apelacji obrońcy skazanego, wniesionej na korzyść M. B., niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych w niej zarzutów, w konsekwencji czego utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji, wydane z rażąco obrazą:

1. „art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k. polegającą na pominięciu przez Sąd Rejonowy w P., wynikających z materiału dowodowego i mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności, związanych z przebiegiem postępowania odwoławczego, prowadzonego w sprawie Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt II K (...) i w konsekwencji błędnym przyjęciu, że wyrok z dnia 14 lutego 2020 r. uprawomocnił się wobec M. B. w pierwszej instancji, co skutkowało rażąco obrazą art. 85 § 1 i § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r.), poprzez połączenie (w pkt. II sentencji wyroku) - orzeczonej nim kary jednostkowej 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności z karą łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczoną na mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 października 2017 r., sygn. akt IV K (...) i w ich miejsce orzeczenie kary łącznej 4 lat pozbawienia wolności w sytuacji, gdy w sprawie o sygn. akt II K (...), po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego w zakresie dotyczącym współoskarżonego M. R. M., oskarżony M. B., na podstawie art. 435 k.p.k., wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 grudnia 2020 r., sygn. akt X Ka (...), został uniewinniony od popełnienia zarzucanego mu czynu, a więc w chwili wyrokowania nie istniały kary podlegające łączeniu na podstawie zastosowanych norm prawnych”;
2. „art. 572 k.p.k. i art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r.) w zw. z art. 4 § 1 k.k., poprzez niezastosowanie ustawy względniejszej dla sprawcy i niepołączenie kary 8 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej na mocy wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 maja 2014 r., sygn. akt II K (...), z karami jednostkowymi orzeczonymi wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 października 2017 r., sygn. akt IV K (...), za czyny popełnione przed dniem wydania wyroku w pierwszej z wymienionych spraw (wszystkie czyny popełniono w 2013 r.), za dwa ciągi przestępstw, a mianowicie z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. - kary 3 lat pozbawienia wolności i z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. - kary 1 roku pozbawienia wolności, a w konsekwencji umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, co do pierwszego z wymienionych orzeczeń”.

Podnosząc powyższe zarzuty, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, co uprawniało do jej uwzględnienia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący, że Sąd Okręgowy w W., dokonując kontroli instancyjnej wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 12 kwietnia 2021 r., rażąco naruszył przepisy art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., obligujące do rozpoznania sprawy w zakresie szerszym, niż wynikający z treści środka odwoławczego i do zmiany orzeczenia na korzyść skazanego albo uchylenia, jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe.

Sąd Okręgowy w W. nie wywiązał się z obowiązku wynikającego z dyspozycji wskazanych wyżej przepisów. W pkt II wyroku łącznego z dnia 12 kwietnia 2021 r. – który stanowił przedmiot kontroli instancyjnej – Sąd Rejonowy połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami w sprawach o sygn. akt IV K (...) oraz II K (...) i orzekł wobec M. B. karę łączną 4 lat pozbawienia wolności. Biorąc pod uwagę stan faktyczny i prawny w chwili wyrokowania w postępowaniu odwoławczym, sąd *ad quem* powinien jednak dostrzec, że już w dacie wydania orzeczenia pierwszoinstancyjnego, tj. w dniu 12 kwietnia 2021 r., M. B. pozostawał prawomocnie niewinny od popełnienia przestępstwa, za które został pierwotnie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 14 lutego 2020 r. (sygn. akt II K (...)) na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności (a tę karę Sąd Rejonowy objął przedmiotowym wyrokiem łącznym). Należy wyjaśnić, że wyrok wydany w sprawie II K (...), niezaskarżony przez M. B., dotyczył również innego oskarżonego – M. R. M. , którego obrońca wniósł apelację od tego orzeczenia. Po jej rozpoznaniu, Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 4 grudnia 2020 r., sygn. akt X Ka (...), stosując art. 435 k.p.k., zmienił zaskarżone orzeczenie również wobec oskarżonego M. B., uniewinniając go od popełnienia zarzucanego mu czynu zabronionego. Akta sprawy o sygn. II K (...), w których znajduje się ww. wyrok uniewinniający z dnia 4 grudnia 2020 r., stanowiły materiał dowodowy dostępny sądowi pierwszej instancji (akta zostały ujawnione na rozprawie głównej), niemniej

okoliczność wydania tego orzeczenia i jego treść zostały przez sąd orzekający pominięte, co należy uznać za rażące naruszenie art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., które w konsekwencji doprowadziło do wadliwego ustalenia warunków orzeczenia kary łącznej, o której mowa w pkt II rzeczonego wyroku łącznego.

Stwierdzić należy, że już według stanu na dzień wyrokowania przez sąd *a quo*, to jest 12 kwietnia 2021 r., brak było materialnych podstaw do orzeczenia kary łącznej na mocy art. 85 § 1 i § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., albowiem uniewinnienie skazanego od popełniania czynu w sprawie o sygn. akt II K (...) (uniewinnienie nastąpiło w dniu 4 grudnia 2020 r.), implikowało brak warunków do orzeczenia kary łącznej, skoro objętą nią kara w dacie wydania wyroku łącznego nie istniała. W chwili wyrokowania występowała tylko jedna kara, która nie została jeszcze odbyta w całości, tj. kara łączna 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności (orzeczona w sprawie o sygn. akt IV K (...)) i nie było innej kary, która na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 23 czerwca 2020 r. podlegałaby połączeniu z karą orzeczoną w sprawie IV K (...). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt II wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 12 kwietnia 2021 r. zostało więc wydane z rażącym naruszeniem art. 85 § 1 i § 2 k.k. w jego ówczesnie obowiązującym brzmieniu – i to uchybienie decydowało o tym, że utrzymanie tego orzeczenia w mocy jest rażąco niesprawiedliwe w rozumieniu art. 440 k.p.k.

Słusznie też podniósł skarżący, że przy prawidłowym procedowaniu istniały podstawy do wydania wyroku łącznego, jednakże w oparciu o przepisy obowiązujące do dnia 1 lipca 2015 r., czyli przy zastosowaniu wobec skazanego ustawy dla niego względniejszej (art. 4 § 1 k.k.), poprzez połączenie kar jednostkowych z wyroków o sygn. akt II K (...) i IV K (...), z uwagi na wystąpienie przesłanki do orzeczenia kary łącznej. Biorąc pod uwagę datę wydania pierwszego z tych wyroków, to jest wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 maja 2014 r., sygn. akt II K (...), którym M. B. został skazany za czyn popełniony w dniu 12 lipca 2013 r., oraz uwzględniając daty popełnienia czynów objętych wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 27 października 2017 r., sygn. akt IV K (...) (wszystkie przestępstwa popełnione zostały w 2013 r.), należy stwierdzić, że w tym przypadku występował zbieg realny w rozumieniu przepisu art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. Tym samym umorzenie postępowania –

w oparciu o przepis art. 572 k.p.k. – w przedmiocie objęcia wyrokiem łącznym kary orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K (...), było również rozstrzygnięciem wadliwym. Należy jednocześnie zaznaczyć, że obecnie, na skutek kolejnej nowelizacji art. 85 k.k. – dokonanej ustawą z dnia 9 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 1086), która weszła w życie w dniu 24 czerwca 2020 r. – ustawodawca w istocie powrócił do stanu prawnego sprzed nowelizacji z 2015 r. Przepis art. 81 wymienionej wyżej ustawy zawiera zasady stosowania nowej regulacji dotyczącej orzekania kary łącznej.

Rzeczonych uchybień w chwili wydania zaskarżonego wyroku nie dostrzegł sąd drugiej instancji, uwzględniając samą okoliczność uniewinnienia skazanego w sprawie o sygn. akt II K (...) dopiero na etapie sporządzania uzasadnienia orzeczenia. Podzielić należy wyrażone w kasacji stanowisko Prokuratora Generalnego, że chociaż w apelacji obrońcy podniesiono wyłącznie zarzut rażącej niewspółmierności kary łącznej, to Sąd Okręgowy w W. – orzekając jako sąd odwoławczy – był uprawniony i zobowiązany do rozpoznania sprawy i orzekania także poza granicami środka odwoławczego oraz poza granicami wynikającymi z podniesionych w nim zarzutów. Efektem rzetelnie przeprowadzanej kontroli odwoławczej – przy zastosowaniu art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. – powinno być usunięcie tych wad wyroku sądu pierwszej instancji, które w sposób oczywisty przemawiają za tym, że utrzymanie tego orzeczenia w mocy byłoby rozstrzygnięciem rażąco niesprawiedliwym w rozumieniu art. 440 k.p.k. Uznanie takie nie powinno budzić wątpliwości, jako że rażąco niesprawiedliwe byłoby utrzymanie w mocy wyroku sądu *a quo*, który dotknięty jest przede wszystkim poważnymi błędami w zakresie stosowania prawa materialnego.

Sąd Okręgowy rozpoznając ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym – uwzględniając przepis art. 440 k.p.k. oraz aktualną sytuację prawną i faktyczną M. B. – powinien wziąć pod uwagę odnotowane wyżej uchybienia, bacząc by prawomocne rozstrzygnięcie niniejszej sprawy w przedmiocie wydania wyroku łącznego nie było obciążone naruszeniem przepisów prawa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.